

De klompenmaker in Hoef (1)

Rien van den Hoorn

Het beroep van klompenmaker was midden vorige eeuw een zwaar beroep, zoals zoveel beroepen, waarbij vooral de handen en niet het hoofd het werk moeten doen. Mijn vader Peter van den Hoorn had zo'n beroep. Na de lagere school was hij klompenmaker geworden omdat zijn vader klompenmaker was, zoals dat vroeger heel gebruikelijk was. Aanvankelijk had hij samen met zijn jongere broer de klompenmakerij van zijn vader voortgezet en na een aantal jaren is hij alleen verder gegaan. Zijn andere broer Arie had dit beroep ook al maar die is samen met zijn oudere broer Hendrik weggevoerd tijdens de razzia in 1944 en niet meer teruggekeerd.

In de boeken van dr. H.M.J.Schreuder, die zijn belevenissen beschrijft als waarnemer van huisartsenpraktijken in de tweede wereldoorlog o.a. in Nijkerk en Elspeet, wordt enkele keren over de klompenmakerij aan de Arkemheenseweg gesproken.

Toen wij nog kinderen waren en er nog geen motorkettingzagen bestonden, werden in de winter de bomen voor het klompenhout gerooid met een bijl. Verschillende 'sterke' burens zoals Geurt Bos hielpen hem daarbij zoals dat destijds gewoon was. In de winter kon je, als de grond bevroren was, goed op de weilanden komen met een bomenwagen, zonder weg te zakken in de vaak drassige weidegrond. Aanvankelijk werd dit gedaan met paard en wagen maar later werden de gerooide bomen naar huis gebracht met de trekker. Bij de gerooide bomen werd een staal draad om de boom gerold en met behulp van de trekker, hevelhouten en mankracht op de bomenwagen getrokken. Het ging daarbij altijd om wilgenbomen of populieren. Dit hout is zacht, dus goed te bewerken en redelijk licht van gewicht als het droog is.

Als kind vond ik het bewerkte klompenhout altijd een heerlijke geur hebben. De werkplaats lag altijd vol met blokken hout, spaanders, houtkrullen en stukken boomschors. In de hoek bij de grote bak met houtkrullen mochten we als kind niet komen. Dat was de plek waar de laatste hand werd gelegd aan de klompen. Hier lag het gevaarlijke, zeer scherpe gereedschap zoals de lange boren, schaven en gekrulde messen aan een lange steel.

Met dit gereedschap en vaardige handen werden blokken hout, tot mooi gevormde klompen omgetoerd. De blokken werden daarbij stevig ingeklemd met wiggen in een

stuk dik hout met een grote uitsparing. Later kwam de grotendeels machinaal gemaakte klomp. De handmatige nabewerking en beschildering is altijd zo gebleven. Wat overbleef bij het maken van klompen waren veel houtspaanders. Deze werden af en toe opgehaald door vis- en worst-rokers die ons daarvoor af en toe beloonde met wat vis en ... jawel met worst.

Half bewerkte klompen werden eerst gedroogd in de werkplaats waar vaak ook 's zomers de kachel brandde om de klompen op tijd droog te krijgen. Als er veel 'paren' klompen in een korte tijd gemaakt moesten worden werd ook de fornuiskachel in huis aangestoken om de klompen te drogen voordat deze geveerd konden worden.

Vanaf 's morgens vijf uur tot 's avonds soms wel tot elf uur stond de klompenmaker uit Hoef in zijn klompenmakerij. Na het middag-

eten wel even een dutje doen op de bank in de kamer om met frisse energie weer door te kunnen.

Bij het verven en het soepel en snel aanbrengen van sierlijke figuurtjes op de klompen, kreeg hij meestal hulp van m'n moeder. Deze figuurtjes zijn altijd precies hetzelfde gebleven voor zover ik weet. Alleen voor familieleden werden de trijklompen weelderiger versierd met verfstreepjes, rondjes en stippels. Altijd in drie kleuren, zwart en rood op een kanarie gele ondergrond. Als het heel luxe was kwam er ook nog een stempel bij van een paardenkop. Iedere klompenmaker had trouwens zo zijn 'eigen' herkenbare versieringen.

Als kind mocht ik af en toe mee om op zaterdagavond de bestelde klompen naar de klanten brengen, zo ook af en toe naar de gezusters op het oude boerderijtje aan het eind van de Vanenburgerallee dat nu de Mariahoeve heet. Enige tijd geleden tijdens een bezoek aan de Mariahoeve maar ook in het museum de Tien Malen herkende ik dan ook direct de door m'n vader gemaakte klompen die daar een plaatsje hadden gekregen.

Dat het in de werkplaats niet 'altijd' werken geblazen was moet ook gezegd worden. Dagelijks werd ook tijd uitgetrokken voor een praatje, met de klant, meestal boeren uit de omgeving of iemand die zomaar even kwam binnenvallen. Vaak kwamen ook scholieren van de Ambachtsschool en Landbouwschool aanwippen wanneer ze 's middags weer op weg naar huis waren. De wereldproblemen werden dan uitvoerig besproken bij de grote houtkachel die bijna altijd wel brandde, soms zelfs letterlijk roodgloeiend was en het dus lekker warm was in de klompenkeet. Later heb ik veel gehoord over deze verhalen van inmiddels de wat oudere mensen in onze omgeving. Ook werd er veel gelachen tijdens het werk. Elkaar in de maling nemen was de humor waar dagelijks veel plezier aan werd beleefd en er werd ook veel gezongen. Vaak zelfverzonnen liedjes op rijm die over opzienbarende gebeurtenissen gingen uit de krant. Veel van de grappen

zijn me bij gebleven.

Twee zal ik er van vertellen.

- *Meestal werden de klompen geschilderd*, geschikt voor het dagelijkse boerenwerk maar sommigen wilden onbeschilderde 'witte' klompen hebben, deze waren namelijk een kwartje goedkoper. Er waren twee soorten klompen: hoge klompen of mannenklompen en tripklompen (trippers) ook wel damesklompen genoemd. Bij de tripklompen werd over de wreef een leren riempje bevestigd. Als de klant het vroeg werd van de oude versleten klompen het riempje gehaald en opnieuw gebruikt bij de nieuwe klompen. Dat scheelde weer twee kwartjes. Een keer was een dergelijk klompenriempje al twee keer eerder overgezet, uitgehard en versleten bij de oude klompen van een vrouw die erg zuinig was. Ze wilde geen nieuwe riempjes kopen en wilde pertinent dat m'n vader oude snelbinders van een fiets gebruikte die ze hiervoor speciaal had meegebracht. Met plezier wilde hij aan dit verzoek voldoen. De vrouw vertrok lopend, bij iedere stap een hard geluid makend doordat de snelbinders de klomp met veel lawaai tegen de onderkant van de voet klapte. Hier hebben de klompenmakers nog dagen om gelachen.

- *Een andere grap was eens op de dag van ossenmarkt*. Een boer kwam zijn bestelde klompen afhalen nadat hij de ossenmarkt had bezocht. Zijn vrouw had hem nog nadrukkelijk gevraagd 'harde' mopkoek mee te brengen van de ossenmarkt. Hij had de mopkoek in pakpapier onder zijn snelbinders achterop zijn fiets gedaan en vertelde dit aan mijn vader en zijn broer. Ondertussen loopt een van beide klompenmakers achterom naar de boer zijn fiets, verwisselt de mopkoek voor blokjes hout van dezelfde afmeting en heeft deze keurig weer in dezelfde verpakking onder de snelbinders gedaan. Later heeft zijn vrouw verteld dat de boer met de nieuwe klompen en 'harde' mopkoek was thuisgekomen. Met veel ossenmarktbravoure (na een borrel bij van Dam) kwam hij thuis de kamer

binnen, sloeg met het pak mopkoek op tafel en zei: "Asjeblief vrouw, keiharde mopkoek!". De boer zelf heeft er nooit een woord over gerept maar de klompenmakers aten gratis mopkoek zonder op de ossenmarkt te zijn geweest.

+++